

Grzegorz Gleń

Tytuł rozprawy: *Rywalizacja militarna Stanów Zjednoczonych Ameryki i Chińskiej Republiki Ludowej w basenie Morza Południowochińskiego*

Streszczenie:

Rywalizacja jest zjawiskiem obecnym w stosunkach międzynarodowych od najdawniejszych czasów. Już starożytne potęgi rywalizowały o wpływy w ówczesnym świecie. Współcześnie rywalizacja pozostaje powszechnym zjawiskiem. Państwa dążą do realizacji swoich interesów oraz maksymalizacji potęgi i jeśli spotkają się z przeciwdziałaniem ze strony innych państw dochodzi do sporu, który może przerodzić się w otwarty konflikt. O ile jednak wojna wydaje się być zjawiskiem łatwym do wyodrębnienia i skategoryzowania, o tyle sama rywalizacja wydaje się pojęciem dość ogólnym i przez to niejednoznacznym. Próba zbadania konkretnego przypadku rywalizacji wymaga zatem przyjęcia pewnych ram określających zarówno samą naturę rywalizacji jako zjawiska, jak i specyfiki analizowanego przykładu.

We współczesnych stosunkach międzynarodowych można wyróżnić wiele rodzajów relacji między państwami, które przybierają taką formę. Największą uwagę skupiają te zachodzące między mocarstwami jako mające niejednokrotnie konsekwencje w wymiarze globalnym. Przykładem jest rywalizacja między Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową, która szczególną specyfikę przybiera w basenie Morza Południowochińskiego. Ma charakter wielowymiarowy, ale we wspomnianym obszarze szczególną rolę odgrywa jej płaszczyzna wojskowa. Jako że oba państwa są mocarstwami nuklearnymi i dysponują znacznym potencjałem militarnym, a obszar, w którym rywalizują jest wyjątkowo ważny ze względu na jego kluczowe znaczenie dla światowego handlu, ich rywalizacja ma znaczący wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe w wymiarze regionalnym i globalnym.

Praca ma na celu analizę specyfiki tej rywalizacji i ukazanie jej znaczenia dla współczesnych stosunków międzynarodowych. Punktem wyjścia jest tu określenie istoty samego zjawiska rywalizacji militarnej i zarysowanie jej ram teoretycznych. Na tej podstawie ukazane zostały uwarunkowania jakie wpłynęły na charakter rywalizacji Stanów Zjednoczonych i Chin. Następnie, na podstawie przyjmowanych przez te państwa strategii i koncepcji polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, wskazane zostały cele ich polityki w omawianym regionie i sposób postrzegania rywala. Scharakteryzowany został również rozwój ich potencjału militarnego oraz instrumenty militarne, jakie oba te państwa wykorzystują w dążeniu do militarnej kontroli nad basenem Morza Południowochińskiego. Ostatecznie praca ukazała też główny cel tej rywalizacji, a więc ukształtowanie ładu międzynarodowego tak by odpowiadał on założeniom USA lub ChRL. Pod tym względem praca wyjaśnia w jaki sposób rywalizacja wpływa na bezpieczeństwo regionalne i globalne.

Rivalry is a phenomenon present in international relations from ancient times. Ancient powers already competed for influence in the world at that time. Nowadays, rivalry remains a widespread phenomenon. States strive to pursue their interests and maximize power, and if they encounter opposition from other states, a dispute arises that may turn into an open conflict. However, while war seems to be a phenomenon that is easy to isolate and categorize, rivalry itself seems to be a rather general and therefore ambiguous concept. Therefore, an attempt to examine a specific case of rivalry requires the adoption of a certain framework defining both the nature of rivalry as a phenomenon and the specificity of the analyzed example.

In contemporary international relations, there are many types of relations between states that take this form. The greatest attention is paid to those occurring between superpowers as they often have global consequences. An example is the rivalry between the United States of America and the People's Republic of China, which becomes particularly specific in the South China Sea basin. It is multidimensional in nature, but in the mentioned area its military dimension plays a crucial role. Since both countries are nuclear powers and have significant military potential, and the area in which they compete is extremely important due to its key importance for world trade, their rivalry has a significant impact on international security in the regional and global dimensions.

This dissertation aims to analyze the specificity of this rivalry and show its importance for contemporary international relations. The starting point here is to define the essence of the phenomenon of military rivalry itself and outline its theoretical framework. On this basis, the conditions that influenced the nature of the rivalry between the United States and China were shown. Then, based on the strategies and concepts of foreign and security policy adopted by these countries, the goals of their policy in the discussed region and the way they perceive their rival were pointed out. The development of their military potential and the military instruments used by both countries in their pursuit of military control over the South China Sea basin were also characterized. Ultimately, the work also showed the main goal of this rivalry, i.e. shaping the international order so that it would correspond to the assumptions of the US or the PRC. In this respect, the work explains how competition affects regional and global security.

Słowa kluczowe:

Stany Zjednoczone Ameryki, Chińska Republika Ludowa, Morze Południowochińskie, rywalizacja militarna, Region Indo-Pacyfiku, bezpieczeństwo międzynarodowe.

United States of America, People's Republic of China, South China Sea, military rivalry, Indo-Pacific Region, international security